

NOTA van ANTWOORD
OP
INSPRAAKREACTIES inzake
MER ZANDMOTOR aan de
DELFLANDSE KUST

Rijswijk/Rotterdam
juni 2010

NOTA van ANTWOORD
OP
INSPRAAKREACTIES inzake
MER ZANDMOTOR aan de
DELFLANDSE KUST

Opgemaakt door:

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Rijkswaterstaat Noordzee / Zuid-Holland

Datum: 15 juni 2010

MER en vergunningaanvragen voor aanleg en zandwinning van de Zandmotor aan de Delflandse Kust

<p>Volgnummer: 1</p>	<p>Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie</p>
<p>Kernpunt(en) van de zienswijze:</p>	<p>Reactie van Bevoegd Gezag:</p>
<p>1 In de richtlijnen MER is beschreven dat: "<i>de surfomstandigheden zullen worden meegenomen in de beschrijving van de recreatiemogelijkheden. Het exact voorspellen van surfomstandigheden lijkt overigens door de grote dynamiek van de Zandmotor niet goed mogelijk</i>". Participant heeft in de Project Nota inclusief de bijlagen hierover niets gevonden en verzoekt hierop in te gaan.</p>	<p>Participant merkt terecht op dat op basis van modelberekening de surfomstandigheden slecht vallen te voorspellen. In hoofdstuk 6.5.2. van het MER is aangegeven dat verwacht wordt dat aan de zeezijde van de Zandmotor de nu aanwezige helling steiler wordt, waardoor een voor surfers gunstiger golfklimaat kan ontstaan. Bezien zal worden of er in de detaillering van het ontwerp nog mogelijkheden zijn om de surfomstandigheden te optimaliseren.</p>
<p>2 Het strand van Kijkduin dreigt in een waddegebied te veranderen, waardoor het bad karakter van Kijkduin aanzienlijk zal veranderen. De locatie van de Zandmotor dient volgens participant daarom een kilometer zuidelijker aangelegd te worden dan nu in de Projectnota/ MER is aangegeven.</p> <p>De relatief geringe verplaatsing van de Zandmotor naar het zuiden zal de kans op deze ongewenste ontwikkeling in Kijkduin drastisch reduceren tot een acceptabel en financieel beheersbaar niveau. De verandering in Monster is acceptabel en wel eenvoudig beheersbaar. Als natuurkundig ingenieur Delft, kan ik u verzekeren dat er technisch geen enkel probleem tegen deze nieuwe locatie is. Alle positieve aspecten van de Zandmotor blijven bestaan. Alle uitgevoerde berekeningen in de MER blijven ook geldig. Juist de gepresenteerde onzekerheidsmarge in de uitkomsten van de toekomstige zandverplaatsingen moeten voor de beleidsmakers bij Provincie en Gemeente Den Haag aanleiding zijn, om een veiligheidsmarge in het ontwerp te vereisen, in plaats van dit risico in een mogelijk financieel onbeheersbaar onderhoudsplan onder te brengen.</p>	<p>Op basis van de uitgebreide modelberekeningen en expert-judgment is de verwachting dat er bij Kijkduin geen waddenachtige kust zal ontstaan. Bij Kijkduin zal zich juist een breder strand ontwikkelen dat bijdraagt aan de kustveiligheid en meer ruimte biedt aan strandrecreatie. Een verplaatsing naar het zuiden van de Zandmotor is hierdoor niet nodig.</p> <p>Een aantal participanten vraagt om een (beperkte) verplaatsing van de Zandmotor zuidwaarts. Dat is reden geweest dit nader te onderzoeken. Het blijkt dat een verschuiving naar het zuiden per saldo geen verbetering oplevert, omdat daarmee de strandaan-groei bij Terheijde toeneemt. Ook is onderzocht of het verschuiven van de zandmotor naar de kust, waardoor de Haak 150 meter minder in zee steekt, een verbetering geeft. Dit blijkt wel positief, met name door een lichte vermindering van slibvorming en verbetering voor de zwemveiligheid.</p> <p>Wel wordt verwacht dat zich ten zuiden van Kijkduin, iets ten noorden van strandslag Schelppad waar op dit moment sprake is van extensieve strandrecreatie, in de toekomst een slibrijke lagune gaat ontstaan die nieuwe mogelijkheden voor natuurontwikkeling en andere vormen van (natuur)recreatie biedt.</p>

Volgnummer: 2		Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie	
Kernpunt(en) van de zienswijze:		Reactie van Bevoegd Gezag:	
1 Participant vraagt zich af waarom niet gekozen wordt voor een harde kustverdediging dmv hier en daar een lange strekdam? Het zeewaarts sturen van de getijdenstroming brengt rust aan de kust, aanwezige zand kan dan verstuiven tot hogere duinen voor veiligheid. Een erosievrije kust door minder zandsuppleties en meer natuurontwikkeling op het strand en onder water.		De ontwikkeling van een zandige kust zoals de Nederlandse, wordt gestuurd door de verhouding tussen zeespiegelstijging en de aan- en afvoer van sediment. Is de zeespiegelstijging sneller dan de netto aanvoer van sediment dan gaat de kust achteruit; is de stijgsnelheid kleiner dan de aanvoer, breidt de kust uit. Uit geologisch onderzoek blijkt dat het Nederlandse kuststelsel als geheel de laatste duizend jaar vrijwel verstoken is van zandaanvoer. De zeebodem levert geen zand meer en ook de aanvoer door rivieren is nihil. Tegelijkertijd, is de zeespiegel blijven stijgen. Gedurende de laatste honderd jaar gemiddeld 2 mm per jaar. Het zandtekort dat hierdoor ontstaat, is de oorzaak van onze kustachteruitgang. Alleen door zandsuppletie kan deze oorzaak worden weggenomen en kan de kust meegroeien met de zeespiegel. Harde kustverdediging (strekdammen) levert geen bijdrage aan het bestrijden van de oorzaak van de kustachteruitgang; het heeft alleen invloed op het stromings- en golfpatroon, en daarmee op het zandtransport in langs- en dwarsrichting op de kust.	
2 De filosofie dat zand de basis vormt van de Nederlandse kustverdediging en de andere functies in de kustzone is wel uitgesproken. De participant betwijfelt echter of er ook goed over is nagedacht.		Aanvullend op bovenstaand antwoord (2.1) leidt gebruik van strekdammen tot het lokaal vasthouden van het zand in de omgeving van de strekdam. Ter plekke wordt de kustlijn gehandhaafd of zelfs uitgebreid. Echter, er zijn ook negatieve effecten. Het zand dat wordt vastgelegd rond de harde constructie, wordt onttrokken aan de doorgaande zandstroom langs de kust. Elders ontstaat hierdoor erosie. Beide aspecten van harde constructies (geen bijdrage aan bestrijding van de oorzaak, en lokale intensivering van de erosie), gevoegd bij de grote flexibiliteit van zandsuppleties, verklaren de voorkeur voor het laatste. Zowel de Kustversterking als de Zandmotor volgen de aanbeveling van de Deltacommissie om de kust door middel van zandsuppleties zodanig te versterken dat kustaangroei plaatsvindt met extra ruimte voor natuur en recreatie.	
3 Participant is van mening dat toenemende, onnodige zandsuppleties een aanslag vormen op de biodiversiteit en, door de benodigde energie en CO2 uitstoot, op het milieu.		Het aanleggen van de Zandmotor zal energie kosten en daarbij zal CO2 uitstoot plaatsvinden. De Pilot Zandmotor is er echter (o.a.) op gericht een besparing te bewerkstelligen in het reguliere kustonderhoud door suppleties. De verwachting is dan ook dat aanleg van een Zandmotor, per saldo geen vergroting, maar juist een verlaging van de CO2 uitstoot tot gevolg zal hebben. Bij de vormgeving van zowel de Zandmotor als de zand-winlocatie, wordt optimaal aandacht besteed aan de ecologische potenties. Door het scheppen van verschillende milieus worden voorwaarden gecreëerd	

	voor een vergroting van de biodiversiteit.
4 Participant vindt het onbegrijpelijk dat er nu bestaande strandhoofden onder het zand gewerkt worden terwijl in het verleden miljoenen zijn uitgegeven om de kust te vrij te maken van harde objecten uit vorige wereldoorlogen.	De kosten voor het verwijderen van de bestaande strandhoofden wegen niet op tegen de voordelen. De locaties zijn exact bekend bij de beheerder van het strand. Dit is een keuze die gemaakt is voor de kustversterking die inmiddels is uitgevoerd. Het staat los van de Zandmotor.
Volgnummer: 3	Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 Participant is positief over de Zandmotor, in het algemeen maar ook juist op deze locatie.	Geen opmerking.
2 Ook vindt participant natuur zonder prikkeldraad de juiste insteek.	De Zandmotor zal toegankelijk blijven voor recreanten. De zonerings die het Zuidhollands Landschap als beheerder zal handhaven, vindt plaats door middel van bebording.
Volgnummer: 4	Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 Participant vraagt zich af of er contact is geweest met de Rijksdienst voor Architectuur, Cultuur en Monumenten (RACM).	Ja, er is contact, zie de beantwoording onder volgnummer 29.
Volgnummer: 5	Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 Participant vindt het verbreden van duinen veiliger dan de aanleg van de Zandmotor (zandbank). Tevens stelt participant voor een duinenrij aan te leggen vanaf de pier bij de zeehaven van Scheveningen om de toeristische pier heen tot aan het waterwingebied (met eventueel windmolens vóór het waterwingebied).	Voor de lange termijn veiligheid is naast duinaangroei ook handhaving van de basis kustlijn (BKL) en het meegroeien van het kustfundament met de zeespiegelstijging van belang. De Zandmotor draagt hieraan bij. Het voorstel van een duinenrij ten noorden van de Scheveningse havendammen is hierdoor geen alternatief voor de Zandmotor, die tussen Scheveningen en Hoek van Holland ligt.
2 Verbreden van de duinen en aanleg van een duinenrij is volgens participant honderden miljoenen voordeliger dan aanleg Zandmotor.	De Zandmotor volgt de aanbevelingen van het Rapport van de Deltacommissie "Samen werken met Water" om de kust zeewaarts te versterken. Onderdeel van de pilot is om te bepalen in hoeverre de Zandmotor leidt tot een kostenreductie doordat gebruik wordt gemaakt van natuurlijk transport

	(stroming, golven en wind). Daarnaast is investeren in kennisontwikkeling een belangrijk onderdeel van de Zandmotor. Bij gebruik van bestaande en bekende kustversterkingstechnieken speelt kennisontwikkeling een veel kleinere rol.
3 Voor het aanleggen van de duinenrij zoals participant voorstelt, kan het zand uit de Westerschelde worden gebruikt.	Gezien de grote afstand die afgelegd moet worden voor de aanvoer van zand uit de Westerschelde en het daarmee gepaard gaande energieverbruik en uitstoot is dit een dure en geen milieuvriendelijke oplossing.
4 Participant is van mening dat de reddingsbrigade niet blij zal zijn met de motorische beweging van de Zandmotor.	Met de Monsterse Reddingsbrigade en de Haagse Brandweer zijn afspraken gemaakt over extra toezicht op de zwemveiligheid. Hiervoor worden voldoende middelen beschikbaar gesteld. De periode van toezicht is niet beperkt tot het strandseizoen, maar in beginsel jaarrond.
5 Participant geeft aan dat kleine draaikolken op moeilijk te vinden plaatsen gevaarlijk kunnen zijn voor mensen en dat door zware stromen veel grote zandbanken kunnen ontstaan.	In bovenstaande zienswijze (5.4) is aangegeven dat afspraken gemaakt zijn over extra toezicht door de reddingsbrigade en de Haagse brandweer. De initiatiefnemer is zich er van bewust dat door erosie zandbanken kunnen ontstaan. Daarom wordt in het monitoringprogramma voor de Zandmotor extra aandacht besteed aan kennisontwikkeling over het ontstaan van gevaarlijke situaties zodat hier in de toekomst nog adequater op kan worden gereageerd.
6 Participant verzoekt rekening te houden met de vaargeul met stromingen vanaf Hoek van Holland langs de gehele kust.	De stromingen langs de kust zijn onderdeel van de morfologische berekeningen die uitgevoerd zijn. Hier is dus rekening mee gehouden
7 Participant geeft aan dat sterddammen en beton echt hard nodig zijn om het zand niet weg te laten spoelen bij hevige storm. Het zand moet op de juiste plaats worden opgespoten, dit is voordeliger dan verhogen boulevards. De wegen kunnen open blijven en het plan is veilig voor de badgasten. Bovendien handig voor toeristen en strandtenthouders.	De Zandmotor is een 'zachte' manier van kustonderhoud die moet bijdragen aan aangroei van de Delflandse Kust, zodat die gelijke tred kan houden met de zeespiegelstijging. Harde maatregelen, zoals een blokkendam, doen dat niet en fixeren de kust slechts op één niveau. Met de huidige technieken zijn zandsuppleties efficiënter dan het aanleggen en onderhouden van harde kustverdedigingen. Zie beantwoording bij zienswijze 2.2
8 Kustverdediging kost in Nederland ong. 25 miljard euro. Er is momenteel te weinig geld hiervoor door de crisis. Participant verzoekt om goed te kijken naar de te treffen maatregelen.	Voor de aanleg van de Zandmotor is budget vrijgemaakt door het Ministerie van Verkeer en Waterstaat en de Provincie Zuid-Holland.
9 Door de aanleg van de Zandmotor kunnen de havens en vaargeulen dichtslibben.	De morfologische berekeningen geven aan dat aanleg van de Zandmotor geen effect heeft op havens en vaargeulen. Monitoring zal uitwijzen of dit inderdaad het geval is. Met de gemeente Den Haag zijn afspraken gemaakt, indien in de beginjaren van de Zandmotor toch extra gebaggerd moet worden in de havengeul.

Volgnummer: 6		Afzender: Gehandicapten platform Westland de heer W. Bronswijk Postbus 51 2685 ZH POELDIJK	
Kernpunt(en) van de zienswijze:		Reactie van Bevoegd Gezag:	
1 Participant stelt voor bij de strandopgang Elzenduin, die erg stijl is voor gebruik door mensen met een rolstoel, vanaf het hoogste punt een apart pad aan te leggen met een minder stijl helling.		De strandopgang bij Elzenduin valt buiten het werkgebied van de Zandmotor. Verzoek van participant is doorgegeven aan de gemeente Westland.	
Volgnummer: 7		Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie	
Kernpunt(en) van de zienswijze:		Reactie van Bevoegd Gezag:	
1 Participant verwacht dat men bij de Zandmotor, evenals destijds bij het uitbouwen van het Noorderhoofd, te maken krijgt met afslag en dat regelmatige zandsuppleties hierdoor nodig zijn.		Van de afslag/klifvorming bij het Noorderhoofd zijn lessen geleerd. Voor de Zandmotor wordt een kleinere korrelgrootte gekozen waardoor het risico op klifvorming wordt beperkt. Voor het geval dat desondanks er bij de Zandmotor klifvorming ontstaat, zijn beheerafspraken gemaakt over te ondernemen acties, zodat risicovolle situaties direct kunnen worden aangepakt. Aanvullende suppleties op of aan de Zandmotor zijn niet noodzakelijk, omdat de Zandmotor op termijn mag verdwijnen.	
2 Participant vraagt zich af of een vergelijking van kosten gemaakt is tussen het aanleggen van de Zandmotor en het verbreden van het strand door zandsuppletie?		Er is een kostenvergelijking gemaakt, deze is terug te vinden in het MER hoofdrapport (6.7 blz. 215). De Zandmotor dient in tegenstelling tot de reguliere suppleties meer doelen dan alleen de kustverdediging. Naast kosten zijn ook deze doelen bepalend voor de keuze van het voorkeursalternatief.	
3 Participant vraagt zich af waarom er bij het aanleggen van de Zandmotor niet gekozen is voor een dam bestaande uit permanente blokken aan de zuidwestkant, waar de meeste afslag zal plaatsvinden. Participant verwacht hetzelfde effect als destijds bij Hoek van Holland.		Zie beantwoording zienswijzen 5.7 en hierboven bij 7.1	
Volgnummer: 8		Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie	
Kernpunt(en) van de zienswijze:		Reactie van Bevoegd Gezag:	
1 Participant maakt zich zorgen over de		Uitgangspunt voor de aanleg van de Zandmotor is	

toenemende overlast van geparkeerde auto's door het groeiende aantal bezoekers, recreanten. Als oplossing voor het probleem stelt zij voor dat de gemeente Westland vergunningparkeren invoert voor de bewoners van de Duinstraat.	dat de bestaande faciliteiten afdoende zijn om de recreatie aan te kunnen. Er zal naar verwachting meer spreiding zijn doordat de extensieve recreatie veelal buiten het hoogseizoen plaatsvindt.
Volgnummer: 9	Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 Participant heeft niet veel vertrouwen in kustophoging met zand. Hij vindt het vreemd dat door de Zandmotor strekdammen, keien, matten en beton niet meer nodig zouden zijn en de natuur zijn beloop kan krijgen.	Zie beantwoording bij zienswijzen 2.2 en 5.7
2 De golfbrekers zijn weg (komen onder het verhoogde zand te liggen). Dit is gevaarlijk bij het zwemmen door de stromingen. Zandbanken verlopen en in muien tussen "lopende" zandbanken zijn extra stromingen.	De strekdammen (golfbrekers) zijn al door de huidige kustversterking onder het zand verdwenen en hebben hun functie verloren. De initiatiefnemer heeft de zwem- en strandveiligheid hoog in het vaandel staan. Juist vanwege de onzekerheden die in de nieuwe situatie bestaan omtrent bijvoorbeeld muivorming bij eb- en vloedstromen, zijn met de Monstere Reddingsbrigade en de Haagse Brandweer extra afspraken gemaakt over het toezicht op de zwemveiligheid. Hiervoor worden middelen beschikbaar gesteld. Bovendien wordt in het monitoringprogramma voor de Zandmotor extra aandacht besteed aan kennisontwikkeling over het ontstaan van gevaarlijke situaties zodat hier in de toekomst nog adequater op kan worden gereageerd.
3 Participant geeft als voorbeeld Dubai, waar (door Hollanders) een eiland in zee is gemaakt en vóór het strand een drempel van keien is aangelegd om golven te breken en het zand niet te laten meezuigen door het water. De zandbodem voor de kust is in de loop der eeuwen ontstaan. Geleidelijkheid van oplopen naar de duinen wordt gefrustreerd, door een klein gedeelte vanaf de duinen op te hogen. In de kortste keren is de bodem weer in haar oude staat.	Anders dan de eilanden in Dubai is het niet de bedoeling de Zandmotor in stand te houden. Wind en stroming zorgen dat het zand van de Zandmotor zich geleidelijk langs de Delflandse kust verspreidt en voor kust- en duinaangroei zorgt. Daarom krijgt de Zandmotor geen harde verdediging, omdat deze juist de natuurlijke werking van de Zandmotor zou belemmeren.
4 Participant vreest dat er door de aanleg van de Zandmotor, bij storm stuifzand zal optreden. Hij vraagt zich af welke gevolgen dit heeft voor het achterliggende land, en welke stranden mag men betreden en welke hierdoor niet?	Het droge zand dat door de wind getransporteerd wordt resulteert in duinaangroei, één van de doelstellingen van de Zandmotor. Extreme zandstormen worden niet verwacht. Het strand (inclusief de Zandmotor) blijft voor iedereen toegankelijk.
5 Bij het transport van grote hoeveelheden zand is er kans op het ontstaan van drijfzand. Dit maakt het strand gevaarlijk en geeft reden tot zorg.	In de optimalisatie van het voorkeursalternatief worden de mogelijkheden onderzocht om risico's op niet gewilde effecten zoals slibvorming en drijfzand tegen te gaan. Voor het geval dat desondanks er bij de Zandmotor drijfzand ontstaat, zijn beheerafspraken gemaakt over te ondernemen acties (waarschuwen, afzetten, verwijderen drijfzand), zodat risicovolle situaties direct worden aangepakt.

<p>6 Participant staat kritisch ten opzichte van de kosten die de aanleg van de Zandmotor met zich meebrengt. Er zijn goedkopere oplossingen. Risico's van kustverdediging zijn te groot om pilot te doen, veiligheid gaat boven milieu en recreatie. Westlanders betalen dubbel, via Hoogheemraadschap en Rijk.</p>	<p>Veiligheid staat inderdaad voorop. Door de versterking van de Delflandse Kust die nu wordt uitgevoerd is de kust voor de komende 50 jaar veilig. In deze periode zijn er nog wel onderhoudssuppleties nodig. De Zandmotor is een manier om een (groot) deel van deze onderhoudssuppleties in één keer uit te voeren. De Zandmotor levert tevens winst op voor natuur en recreatie, waar in het Westland een groot tekort van is. De Zandmotor wordt gefinancierd door het Rijk en de provincie Zuid-Holland. Voor Hoogheemraadschap van Delfland en gemeente Westland geeft de Zandmotor geen extra kosten.</p>
<p>7 Het Westland zal drukker worden om het succes of mogelijk het debakel te gaan bezichtigen. Dit geeft druk op de infrastructuur. Bij stranddagen is de zee dan nauwelijks meer te bereiken.</p>	<p>Zie beantwoording zienswijze 8.1.</p>

<p>Volnummer: 10</p> <p>Afzender: Kustzeilvereniging Scheveningen (KZVS) Drs. F.J.G. van de linde Leuvensestraat 50 2587 GJ 'S-GRAVENHAGE</p>	
<p>Kernpunt(en) van de zienswijze:</p>	<p>Reactie van Bevoegd Gezag:</p>
<p>1 Participant vreest dat de sportaccomodatie 'de Roef' op het Noorderstrand van Scheveningen de kans loopt verdrongen te worden door het aangroeiend duin. Bovendien wordt de afstand tussen de duinvoet en de vaste fundering van de accommodatie gereduceerd tot minder dan 10 meter (minimum conform strandnota Hoogheemraadschap Delfland) Als verplaatsing van de accommodatie op basis hiervan onoverkomelijk is, zal participant nadeelcompensatie verlangen.</p>	<p>Uit de modelberekeningen die zijn uitgevoerd blijkt dat de werking van de Zandmotor niet verder gaat dan het zuidelijk havenhoofd van Scheveningen.</p> <p>Strandverbreding en duinaangroei ten noorden van de Scheveningse haven hangt vooral samen met suppleties die daar worden en zijn uitgevoerd. Voor informatie over de werkzaamheden aan dit deel van de Scheveningse Kust kan 'de Roef' bij de eigen gemeente terecht.</p>
<p>Volnummer: 11</p> <p>Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie</p>	
<p>Kernpunt(en) van de zienswijze:</p>	<p>Reactie van Bevoegd Gezag:</p>
<p>1 Participant vraagt of de Zandmotor een verhoogd risico op grondwaterstijging in Ter Heijde met zich mee brengt.</p>	<p>De kans op grondwateroverlast in Ter Heijde is gering omdat de Zandmotor ten noorden van de dorpskern wordt aangelegd en daarmee buiten de invloedssfeer ligt. Een aanvullend geohydrologisch onderzoek dat is uitgevoerd in samenwerking met Dunea heeft inmiddels uitgewezen dat geen aanvullende maatregelen hoeven worden ingezet om eventuele grondwateroverlast te voorkomen. Zie ook antwoord op zienswijzen 27.1.a t/m d.</p>

Volgnummer: 12		Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie	
Kernpunt(en) van de zienswijze:		Reactie van Bevoegd Gezag:	
1 Participant vraagt of er gerecreëerd mag worden met zeilwagens op de nieuwe stranden. Op dit moment krijgen mensen bekeuringen als ze over het strand rijden, afbeelding folder 'De Zandmotor - samenvatting MER' suggereert dat dit straks mogelijk moet zijn.		De verwachting en ambitie ten aanzien van recreatie zijn in de MER gesteld op extensieve recreatie op de Zandmotor zelf, primair gericht op het strand en de lagune. De Zandmotor kan mogelijkheden bieden voor ruimtevrugnende recreatieactiviteiten, zoals strandzeilen, paardrijden of strandgolf. De gemeenten Westland en Den Haag zijn het bevoegd gezag dat bepaalt welke recreatievormen er straks op de Zandmotor zijn toegestaan en welke zonering daarbij nodig is. Hierbij dient opgemerkt te worden dat bij de huidige beoordeling van de effecten op natuur nog geen rekening gehouden is met dergelijke activiteiten. Het is mogelijk, dat vóór dergelijke vormen van recreatie kunnen worden toegestaan er een toetsing aan de Natuurbeschermingswet moet worden uitgevoerd.	

Volgnummer: 13		Afzender: Brandingsportvereniging Sailcenter 107 de heer Ch. Meijboom Hasebroekstraat 85 2524 JN 'S-GRAVENHAGE	
Kernpunt(en) van de zienswijze:		Reactie van Bevoegd Gezag:	
1 In het huidige model zouden door ontstane ondieptes en stromingen over 10 jaar geen zeilboten en (kite)surfers meer kunnen uitvaren, waardoor volgens participant het bestaansrecht van de vereniging in gevaar komt.		Met het Sailcentre 107 wordt overleg gevoerd over het risico dat de Zandmotor na 5 tot 10 jaar het uitvaren vanaf de huidige locatie van het sailcentre kan belemmeren. In overleg met gemeente Den Haag worden de oplossingsrichtingen voor Sailcentre 107 verkend.	
2 Participant vraagt of verplaatsing van de Zandmotor in zuidelijke richting mogelijk is en problemen voor de vereniging verminderen.		Mede naar aanleiding van de ingediende zienswijzen, wordt de Zandmotor iets minder ver in zee aangelegd (zie beantwoording zienswijze 1.2). Dit zal de risico's voor Sailcentre 107 verkleinen, maar niet helemaal wegnemen.	

Volgnummer: 14		Afzender: Koninklijk Nederlands Watersport Verbond de heer, mevrouw E.P. Kaars Sijpesteijn Wattbaan 31 -49 3430 GB NIEUWEGEIN
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:	
1 Participant is enthousiast over de nieuwe mogelijkheden van watersport die gaan ontstaan als gevolg van de zeevaartse uitbreiding van land met recreatiemogelijkheden (baaien en lagunes).	Geen opmerking.	
2 Participant vraagt bijzondere aandacht voor de brandingwatersportverenigingen die als gevolg van de zeevaartse landwinning hun accommodatie aan zee bedreigd zien. Indien verplaatsen van de accommodatie noodzakelijk is, zullen de verenigingen nadeelcompensatie verlangen.	Met Sailcentre 107 wordt overleg gevoerd over de mogelijke effecten van de Zandmotor voor de vereniging.. Andere watersportverenigingen van Hoek van Holland tot Katwijk liggen verder weg, buiten de directe invloedssfeer van de Zandmotor. Ook zonder Zandmotor wordt, als gevolg van beleidskeuzes over de Nederlandse kustbescherming, zodanig gesuppleerd dat strand- en duinaangroei optreedt.	
3 Participant benadrukt de noodzaak van monitoring van de voortgang en effecten van de Zandmotor in brede zin des woords en een transparante berichtgeving daarover.	Voor de Zandmotor is een uitgebreid monitoringsplan opgesteld. De voortgang en (externe) effecten van de Zandmotor en de voor watersporten belangrijke zaken als morfologische ontwikkeling en aanwezigheid van muien worden nauwlettend gevolgd. Rapportage vindt naar verwachting jaarlijks plaats en deze is openbaar.	
4 Participant verzoekt het verhoogde risico voor met name zeiljachten (aan de grond lopen) mee te nemen, zowel tijdens als na aanleg. Speciale markering, dag en nacht, is vereist.	De vraag om de Zandmotor tijdens aanleg en daarna op een effectieve wijze te markeren wordt meegenomen in de uitwerking van het inrichtings- en realisatieplan.	
5 Participant verzoekt te onderzoeken of eventuele 'inshore' lagune (ontstaan door door de natuurlijke werking van wind en stroom) van voldoende omvang (50-100 hectare) kan zijn voor uitoefening van de watersport.	De lagune zal naar verwachting voldoende groot en luw zijn als 'oefengebied' voor beginnende watersporters. Wel zal de lagune reeds na enkele jaren kunnen verdwijnen.	

Volgnummer: 15		Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:	
1 Participant is van mening dat er helmgras aangebracht moet worden.	Het aanplanten van helm gebeurt om zand in kwetsbare duinenrijen vast te houden. Bij de Zandmotor is het juist de bedoeling dat stroming en wind het zand oppakt om het richting strand en duinen te brengen. De Zandmotor met helm beplanten, zou de werking ervan juist zou beperken.	

2 Participant is van mening dat de armen van de haven in Scheveningen of Hoek van Holland ook de functie van versterking van de duinenrij kunnen hebben.	De havenhoofden zijn in tegenstelling tot de Zandmotor harde constructies. Deze kunnen plaatselijk aangroei van het strand to gevolg hebben, maar leiden elders juist tot erosie. De Zandmotor wordt gemaakt met als uitgangspunt dat de zee en de wind er voor zorgen dat het zand naar de kust gebracht wordt. De havenhoofden moeten in stand blijven en hun functie, voorkomen van aanzanding van de havengeul, vervullen.
3 Participant vraagt of men zeehonden uit gaat zetten of verwacht dat die vanzelf komen.	Op de Zandmotor worden geen dieren (zeehonden) uitgezet. Die zullen er naar verwachting vanzelf komen.
<p>Volgnummer: 16</p> <p>Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie</p>	
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 Participant informeert of de kust in originele staat wordt teruggebracht wanneer de pilot niet uitpakt zoals men nu verwacht? Het gaat dan met name om de bijverschijnselen zoals kusterosie.	De kust zal uiteindelijk weer in een evenwicht terugkomen waarbij het zand van de Zandmotor verdeeld is over het kustvak van de Delflandse kust. Dit wordt aan de natuur overgelaten. In het ontwerp van de Zandmotor is rekening gehouden met het mogelijk ontstaan van een tijdelijke erosieplek ten noorden en ten zuiden van de Zandmotor. Daarom worden op die plekken onderwatersuppleties aangelegd en is er een reserve zand achtergehouden, waarmee aanvullende suppleties uitgevoerd kunnen worden op plekken waar toch nog erosie plaatsvindt.
2 Participant vraagt zich af of de haveningang cq vaargeul van Scheveningen kan dichtslibben (als langetermijneffect)?	Zie beantwoording zienswijze 5.9.
<p>Volgnummer: 17</p> <p>Afzender: Wijkbestuur Vogelwijk Dhr. J.C.T. Volkers Kraaienlaan 17 2566 RB Den Haag</p> <p>Mede namens : Wijkberaad Duindorp; Bewonersorganisatie Havenkwartier; Stichting Wijkoverleg Scheveningendorp; Bewonersvereniging Noordelijk Scheveningen; Stichting Wijkoverleg Statenkwartier; Wijkvereniging Duttendel en Wittenbrug; Wijkvereniging Van Stolkpark; Stichting Wijkoverleg Zorgvliet; Stichting Bewonersoverleg Duinoord.</p>	
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 Bij de participanten is er waardering voor de innoverende wijze van kustversterking met technologisch hoogwaardige methodiek. Deze sluit direct aan bij de belangen van de participanten en heeft oog voor de bescherming van de bevolking en wijken.	De Zandmotor beoogt – naast kustveiligheid – het vergroten van ruimtelijke kwaliteit van de Delflandse Kust door het toevoegen van extra ruimte voor natuur en recreatie. Het is goed om te horen dat dit ook door de bewonersverenigingen wordt onderschreven.
2 De consequenties van de Zandmotor voor strand en zee zijn nog onduidelijk. Uit de	Uit de modelberekeningen (deelrapport 1: Deltares. Morphologische berekeningen) blijkt dat de Zand-

<p>modelberekeningen blijkt dat de Zandmotor grote invloed zal hebben op Kijkduin en het strand richting Noorden. In de baai/lagune die ontstaat kan slibvorming en drijfzand ontstaan. Door de stroming zal het zand en slib over grote afstand meegevoerd kunnen worden langs de kust. Onduidelijk is welke gevolgen er zijn voor Kijkduin, het Zuiderstrand, de haven en boulevard.</p>	<p>motor bij de huidige ligging van het voorkeurs-alternatief een bescheiden effect zal hebben op Kijkduin. Het gaat om een aangroei van 10 tot 40m van het strand. Effecten verder naar het noorden verschillen niet wezenlijk van de strand- en duin-aangroei die zou optreden wanneer het huidige suppletiebeleid wordt voortgezet (zonder realisatie Zandmotor).</p> <p>Mede naar aanleiding van de ingediende zienswijzen, wordt de Zandmotor iets minder ver in zee aangelegd (zie beantwoording zienswijze 1.2).</p>
<p>3 Er wordt aangegeven dat er 10 tot 15 jaar lang sprake is van een luw gelegen lagune waarin slibvorming kan optreden. De grondwaterstand kan over meerdere jaren met enkele centimeters stijgen. Er kan sprake zijn van klifvorming, slibafzetting en moeilijk te voorspellen muien. Wat betreft de morfologische ontwikkeling is er voor wat betreft de huidige kennis en state of the art modellering sprake van grote onzekerheden voor effecten op zwemveiligheid en recreatie.</p>	<p>Verder zuidelijk van Kijkduin zal het strand een andere uitstraling krijgen. Die is echter niet per definitie negatief voor de kwaliteit van de zwemrecreatie.</p> <p>De kans op grondwateroverlast voor de inwoners van Kijkduin is zeer klein omdat de Zandmotor niet in de directe omgeving daarvan wordt aangelegd. In een aanvullend geohydrologisch onderzoek wordt momenteel bekeken tot hoever de invloed van de Zandmotor zich uitstrekt en of aanvullende maatregelen moeten worden ingezet om eventuele overlast te voorkomen. Zie ook antwoord op zienswijzen 27.1.a t/m d.</p> <p>Risico's zoals klifvorming, slibafzetting en muivorming worden waar mogelijk in de optimalisering van het ontwerp gereduceerd. Op basis van modelresultaten of verder onderzoek kunnen deze risico's niet tot nul gereduceerd worden. Daarom worden hier beheerafspraken over gemaakt (zie beantwoording zienswijze 5.5).</p>
<p>4 In de concept beheerovereenkomst van 3 februari 2010 worden afspraken gemaakt over zwemveiligheid, monitoring van muien en ongewenste situaties zoals zandbanken, kliffen en drijfzand. Het toezicht op de zwemveiligheid is beperkt tot het strandseizoen. Participanten zijn van mening dat dit leidt tot gevaarlijke situaties omdat er buiten het seizoen ook activiteiten op en om het strand plaatsvinden en willen garanties voor de handhaving van de zwemkwaliteit en de zwemveiligheid, tegen slibvorming en drijfzand.</p>	<p>De beheerovereenkomst waar participant op doelt heeft inmiddels een meer uitgewerkt en definitief karakter gekregen. In deze overeenkomst hebben Rijkswaterstaat, Provincie Zuid-Holland, Hoogheemraadschap Delfland en de gemeenten Den Haag en Westland afspraken vastgelegd over het toekomstig beheer van de Zandmotor.</p> <p>Toezicht op de zwemveiligheid wordt gerealiseerd door de Monstere Reddingsbrigade en Haagse Brandweer. De periode van toezicht is niet beperkt tot het strandseizoen, maar in beginsel jaarrond. Bovendien wordt in het monitoringprogramma voor de Zandmotor extra aandacht besteed aan kennisontwikkeling over het ontstaan van gevaarlijke situaties zodat hier in de toekomst nog adequater op kan worden gereageerd.</p> <p>Toezicht op de zwemwaterkwaliteit is onderdeel van het monitoringsplan voor de Zandmotor.</p> <p>Rond slibvorming en drijfzand zijn met de beheerders afspraken gemaakt die op extensieve delen van het strand voorzien in bebording en afzetting. Op delen van het strand met intensieve badrecreatie worden indien nodig verdergaande maatregelen genomen om slib of drijfzand daadwerkelijk te verwijderen. Op deze delen wordt echter geen slibvorming verwacht als gevolg van de Zandmotor.</p>
<p>5 Participanten zijn van mening dat de Zandmotor niet mag worden gebruikt als natuurcompensatie voor verdere aantasting van natuur op het land.</p>	<p>De Zandmotor is geen natuurcompensatie.</p>

6 Participanten vragen garanties voor adequate vergoeding van schade als gevolg van wijziging in het grondwaterpeil.	Zie beantwoording hierboven onder zienswijze 17.3. en bij zienswijzen 27.1a t/m d.
7 Participanten adviseren om de Zandmotor ook bij de definitieve besluiten op te nemen in de Natura 2000 richtlijnen, zodat hier bij andere overheden en instanties geen onduidelijkheid over kan bestaan.	Zie zienswijze 17.5. Alleen het deel van de Zandmotor dat boven 3 meter NAP is gelegen én aansluit aan de huidige duinvoet, wordt onderdeel van N2000 gebied Solleveld en Kapittelduinen. Voor de realisatie van de Zandmotor is wel een Natuurbeschermingswetvergunning nodig, waarmee geborgd is, dat de Zandmotor geen significant negatieve effecten op het Natura 2000 gebied mag hebben.
8 Er mag geen blijvend neerwaarts effect op het grondwaterpeil ten opzichte van de huidige situatie optreden. Dit in verband met wind- en saltspraygevoelige vegetatie in de vochtige duinvalleien. Als hier twijfel over is dient er volgens participanten overeenkomstig de Natura 2000 richtlijn nadere studie naar te worden gedaan.	Momenteel wordt aanvullend onderzoek verricht naar de invloed van aanleg van de Zandmotor op de grondwaterstand. (Zie beantwoording zienswijze 27). De uitkomst vormt onderdeel van de Natuurbeschermingswet vergunning aanvraag voor de Zandmotor.
9 De Zandmotor is alleen via de huidige infrastructuur bereikbaar. Dit dient volgens participanten te worden vastgelegd in de definitieve besluitvorming.	Er wordt inderdaad geen extra infrastructuur aangelegd ten behoeve van de Zandmotor. Wel wordt er mogelijk een nieuw fietspad langs de Delflandse kust gerealiseerd dat van invloed kan zijn op de bereikbaarheid van de Zandmotor. De realisatie hiervan staat echter los van de besluitvorming over de aanleg van de Zandmotor.

Volgnummer: 18		Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:	
1 Participant pleit voor voldoende recreatiemogelijkheden tijdens het zomerseizoen en niet alleen in de winter. De baai zou voorzien moeten worden van meerdere strandopgangen en betonnen bakken in zee, die met vloed vollopen, wordt een zomerse attractie gecreëerd.	De Zandmotor is jaarrond toegankelijk. Er wordt voor de Zandmotor geen extra infrastructuur (w.o. nieuwe strandlagen) gerealiseerd. Betonnen bakken passen niet bij het natuurlijke en dynamische karakter van de Zandmotor.	
2 Kustverbreding kan gecombineerd worden met een oplossing voor het parkeerprobleem. Participant geeft aan dat een betonnen bak geplaatst kan worden waarin auto's kunnen parkeren. Op de bovenlaag kun je zand storten om de kust te verhogen.	Het oplossen van parkeerproblemen is niet een van de doelstellingen die met de Zandmotor worden beoogd.	
Volgnummer: 19		Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:	
1 Participant vraagt of onderzocht is wat de invloed (bijv. golfstroming) van de cruisetterminal	In de MER van de Zandmotor zijn alle ontwikkelingen meegenomen waarover een besluit is genomen door	

voor de haven van Scheveningen op de Zandmotor is.	het daarvoor bevoegd gezag. Over de Cruiseterminal is nog geen besluit genomen door de Gemeente Den Haag, derhalve is deze ook niet meegenomen in de effectbeoordeling van de Zandmotor.
Volgnummer: 20	Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 Participant pleit voor gewoon draad en houten paaltjes bij het ontwikkelen van het nieuwe natuurgebied. (Dit geldt ook voor het deel van de duinen waar momenteel gewerkt wordt aan de nieuwe wandel- en fietspaden.)	De Zandmotor zal toegankelijk blijven voor recreanten. De zonering die het Zuidhollands Landschap als beheerder zal toepassen, wordt door middel van bebording aangegeven. De zeereep achter de Zandmotor die beheerd wordt door het Hoogheemraadschap van Delfland is niet toegankelijk en zal waarschijnlijk wel uitgerasterd worden. De suggestie om dit met gewoon draad te doen wordt aan het Hoogheemraadschap doorgegeven.

Volgnummer: 21	Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 Participant vindt de locatie van de Zandmotor onbegrijpelijk omdat Ter Heijde een zwakke schakel in de kust is. De Zandmotor zou aan de zuidkant van Ter Heijde moeten komen. De leiding van Delfland voor de afvoer van overtollig water uit het Westland kan dan verder de zee in worden gelegd.	Door de maatregelen die in het kader van de Zwakke Schakels worden uitgevoerd, is de kust voor de komende 50 jaar veilig. Naast veiligheid beoogt de Zandmotor ook andere doelstellingen. Volgens de afweging in de MER is de gekozen locatie de meest wenselijke om alle doelen te realiseren. De kosten van het verlengen of verplaatsen van de uitstroomleiding van het JJJM van den Burg gemaal zijn geraamd op orde 6 miljoen Euro (excl. Btw). Naast de consequenties voor het gemaal heeft een Zandmotor aan de zuidkant van Ter Heijde veel ongewenste gevolgen voor de badplaats Ter Heijde.
2 Participant geeft aan dat als gevolg van zandsuppletie drijfzand kan ontstaan en dat het op te spuiten zand fijn van structuur is en van slechte kwaliteit.	Het zand dat nu gebruikt wordt voor de kustversterking voldoet aan de kwaliteitsnormen. Voor de Zandmotor wordt een vergelijkbare kwaliteit zand gewonnen. Voor het risico op drijfzand zie de beantwoording onder zienswijze 9.5.
Volgnummer: 22	Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie

Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 Door het ontbreken van golfbrekers wordt de stroming sterker. Kleine kinderen worden sneller meegesleurd. Participant is van mening dat Rijkswaterstaat metingen moet doen naar de effecten van de stromingen in de nieuwe situatie.	Extra toezicht op de zwemveiligheid wordt gerealiseerd door de Monstere Reddingsbrigade en de Haagse Brandweer. Bovendien wordt in het monitoringprogramma voor de Zandmotor extra aandacht besteed aan kennisontwikkeling over het ontstaan van gevaarlijke situaties zodat hier nog adequater op kan worden gereageerd.
Volgnummer: 23	Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 Participant wil weten wat de wijziging in stroming gaat betekenen voor kleine vissers uit Scheveningen en Katwijk?	In hoofdstuk 6.6.2 zijn de effecten voor de kustvisserij benoemd. Hieruit blijkt dat de effecten op de kustvisserij zeer klein zijn. De Zandmotor zal geen groot effect hebben op de stroming langs de kust.

Volgnummer: 24	Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 Participant is benieuwd wat het effect van de Zandmotor is op een volgende noordwesterstorm en hoopt dat het enige tijd duurt voordat er weer zand gesuppleerd dient te worden.	Door aanleg van de Zandmotor zal minder snel weer gesuppleerd worden. Het is echter lastig om te voorspellen wat het exacte effect is van een noordwesterstorm op de Zandmotor. Dit vormt onderdeel van de pilot. Voor en tijdens een dergelijke storm zullen extra metingen verricht worden. De aanwezigheid van de Zandmotor leidt echter niet tot extra risico's voor de kust bij een zware storm.
2 Participant vraagt zich af waarom de bestaande dammen niet verhoogd worden of enkele natuurlijke riffen gerealiseerd kunnen worden enkele kilometers uit de kust? Beide hebben behalve golfbrekende functie, meerwaarde voor aquatisch milieu en bieden bescherming bij te water laten van boten.	Zie beantwoording zienswijze 2.1. Met de Zandmotor wordt aangesloten bij het advies van de Deltacommissie om de kust door middel van zandsuppleties zodanig te versterken dat kustaan-groei plaats vindt met extra ruimte voor natuur en recreatie.
3 Als de dammen tussen Ter Heijde en Kijkduin ook onder het zand verdwenen zijn dan ontstaat een kustlijn, die door het ontbreken van deze dammen verschrikkelijk saai geworden is. Participant geeft aan dat de Zandmotor hier misschien een stukje verandering in kan vormen.	Door de aanleg van de Zandmotor ontstaat een kust waar zich gedurende langere tijd veranderingen kunnen voordoen met elementen als een lagune, toegankelijke duinen, een strandvlakte en een duinvallei.
4 Participant voorziet dat door de aanleg van de Zandmotor zandbanken en muien ontstaan, waardoor er gevaarlijke situaties voor zwemmers kunnen ontstaan. Daarnaast ontstaat bij een wind uit noordelijke richting een lauwe zijde ten zuiden van de Zandmotor, wat gunstig zou	Voor gevaarlijke situaties voor zwemmers zie zienswijze beantwoording 5.5. Mede naar aanleiding van de ingediende zienswijzen, wordt de Zandmotor iets minder ver in zee aangelegd (zie beantwoording zienswijze 1.2). Bovendien wordt in het monitoringprogramma voor

kunnen zijn voor pootjebaders, visbootjes en zeilbootjes die te water gaan bij Ter Heijde. Voorwaarde hiervoor is wel dat de Zandmotor niet te noordelijk van Ter Heijde komt.	de Zandmotor extra aandacht besteed aan kennisontwikkeling over het ontstaan van gevaarlijke situaties zodat hier in de toekomst nog adequater op kan worden gereageerd. Naar verwachting ligt de Zandmotor te ver naar het noorden om het gunstige effect bij noordelijke wind te kunnen hebben op de waterrecreatie ter hoogte van Ter Heijde.
5 Participant pleit ter bevordering van de recreatie voor een mooi wandel-of fietspad tussen Hoek van Holland en Scheveningen dat dicht tegen de duinen ligt en langs de Zandmotor zou lopen. Een vogelwachtershuisje en voldoende parkeergelegenheid maakt dit alles compleet.	Momenteel wordt, buiten het Zandmotor project, gekeken in hoeverre een nieuw fietspad gerealiseerd kan worden. De suggesties van de participant worden meegenomen bij het opstellen van het inrichtingsplan voor de Zandmotor. Voor de Zandmotor worden geen nieuwe parkeerplaatsen aangelegd.

Volnummer: 25	Afzender: Stichting Zuid-Hollands Landschap de heer A. Aartsen Nesserdijk 368 3063 NE ROTTERDAM
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 Participant onderschrijft hoofddoelstelling pilot Zandmotor: combineren van lange termijn veiligheid met meer ruimte voor natuur en recreatie.	Geen opmerking.
2 Participant stelt als randvoorwaarde om meerwaarde voor natuur en extensieve recreatie te kunnen realiseren dat er geen bebouwing op de Zandmotor plaatsvindt.	Het past niet bij het karakter van de Zandmotor om blijvende bebouwing te realiseren. Wel is het denkbaar dat in de uitwerking van het inrichtingsplan een uitzichtpunt en/of een informatievoorziening wordt gerealiseerd. In het MER is een doorkijk gemaakt naar de mogelijkheden, die de Zandmotor in dat opzicht biedt. De Natuurbeschermingswet vergunning is echter aangevraagd op basis van een Zandmotor zonder voorzieningen en dit is ook de basis van het project. Zie ook 27.3c.
3 De Zandmotor mag van participant geen negatieve effecten hebben op beschermende natuurwaarden.	Voor de realisatie van de Zandmotor is een Natuurbeschermingswet vergunning vereist. Daarnaast wordt op de Zandmotor gewerkt met een dynamisch zoneringssysteem. Met deze en andere mitigerende maatregelen in het beheerplan worden negatieve effecten op beschermde natuurwaarden voorkomen.
4 De natuurontwikkeling van de duincompensatie mag van participant niet gehinderd worden door de Zandmotor.	Dit is één van de belangrijke randvoorwaarden geweest voor de locatiekeuze van de Zandmotor. De natuurontwikkeling van de duincompensatie wordt niet gehinderd.
5 Participant onderschrijft keuze voor voorkeursalternatief (Haak Noord), het MER biedt voldoende onderbouwing.	Geen opmerking.
6 Participant geeft aan dat Haak Noord negatieve gevolgen kan hebben voor Natura 2000-gebied Solleveld en denkt graag mee over gerichte (beheer)maatregelen om dit te voorkomen.	De beheerafspraken met het Zuid-Hollands Landschap, voorzien toekomstig beheerder van de Zandmotor, zijn in de maak. Initiatiefnemer maakt graag gebruik van het aanbod van het Zuid-Hollands

	Landschap om haar kennis en ervaring beschikbaar te stellen.
--	--

Volgnummer: 26	Afzender: Stadsdeelkantoor Loosduinen / Commissie Loosduinen de heer, mevrouw H. Franssen Kleine Keizer 3 2553 CV 'S-GRAVENHAGE
-----------------------	---

Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 Participant verzoekt om meer informatie over regulier onderhoud voor behoud strandbreedte Kijkduin i.v.m. eventuele nadelige consequenties voor strandbezoekers en strandtenthouders.	Het direct effect van de Zandmotor ter hoogte van de badplaats Kijkduin blijft beperkt tot een aangroei van het strand van 10 tot 40 meter over een periode van 20 jaar en een aangroei van de duinen van ca. 10 meter (blz. 36 MER Hoofdrapport). Op grond hiervan worden geen nadelige gevolgen voor bezoekers en strandexploitanten verwacht. Zuidelijker van Kijkduin zal de strandaangroei groter zijn. In die gevallen waar dat voor strandexploitanten negatieve gevolgen kan hebben, worden passende oplossingen gezocht (zie ook participant 13, Sailcentre 107)
2 Participant wil graag meer inlichtingen over de veiligheid recreanten bv door ontstaan lagune.	Zie beantwoording 17.4.
3 Participant wil tevens nadere informatie over eventuele vergroting strandbreedte Kijkduin en strandbeleving.	Zoals hierboven bij 26.1 aangegeven treden er grote veranderingen op in de strandbreedte ter hoogte van Kijkduin. Effecten verder naar het noorden verschillen niet wezenlijk van de strand- en duinaangroei die zou optreden wanneer het huidige suppletiebeleid wordt voortgezet (zonder realisatie Zandmotor). Mede naar aanleiding van de ingediende zienswijzen, wordt de Zandmotor iets minder ver in zee aangelegd (zie beantwoording 1.2). Ten zuiden van Kijkduin voegt de strandhaak in de vormen van een strandvlakte, extra (toegankelijke) duinen en een lagune, nieuwe belevingsruimte en recreatie toe.
4 Participant verzoekt tevens om meer informatie over gevolgen voor de veiligheid van nieuwe en bestaande woningen en voorzieningen achter het duingebied.	De kustveiligheid is met de realisatie van de Kustversterking van de Delflandse Kust voor de komende 50 jaar gewaarborgd. De Zandmotor helpt deze veiligheid in stand te houden. De kans op grondwateroverlast voor de inwoners van Kijkduin is zeer gering omdat de Zandmotor niet in de directe omgeving daarvan wordt aangelegd. In een aanvullend geohydrologisch onderzoek zal worden bekeken tot hoever de invloed van de Zandmotor zich uitstrekt en of aanvullende maatregelen moeten worden ingezet om eventuele overlast te voorkomen. Zie ook antwoord op zienswijzen 27.1a t/m d.
5 Participant dringt er op aan dat bij de verdere uitwerking terdege rekening wordt gehouden met de wijze waarop de waterlopen in de werkelijkheid op de Zandmotor reageren.	Bij de vormgeving van de Zandmotor is rekening gehouden dat een in zee uitstekende haakvorm, ten Noorden, en in mindere mate ook ten Zuiden daarvan, een neer (kolk) in de stroming veroorzaakt, die aldaar tot extra kustafslag kan leiden. Door extra onderwatersuppleties worden de effecten hiervan tegengegaan. Aantasting van de aangebrachte

	kustversterking wordt daarmee zoveel mogelijk voorkomen.
6 Participant verzoekt om meer informatie over de consequenties van een verschillend tijdspad Zandmotor en integrale gebiedsvisie voor de kustzone en de inrichting aan de landzijde.	De plannen voor de Zandmotor, maar ook voor de integrale gebiedsvisie worden afgestemd met de gemeente Den Haag. De gemeente maakt hiertoe deel uit van de Stuurgroep van de Integrale Gebiedsvisie en van de Stuurgroep voor de Zandmotor. De Commissie Loosduinen kan via de eigen gemeentelijke kanalen geïnformeerd worden en desgewenst invloed uitoefenen op planning en ontwikkelingsrichtingen.
Volgnummer: 27	<p>Afzender: Dunea Duin&Water Drs. ing. B.H.G. van Engeldorp Gastelaars Postbus 34 2270 AA VOORBURG</p> <p>Mede namens : ing. P.H. Dammers</p>
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
27.1a Participant is van mening dat de aanname stijging grondwaterstand onvoldoende is onderbouwd (enkel op basis van een expert judgement) en dat een kwantitatieve effectberekening noodzakelijk is voor voldoende inzicht op de gevolgen voor het duingebied, bedrijfsvoering van de participant en het achterland. Participant verzoekt om de stijging van de grondwaterstand alsnog te onderzoeken onderzocht in het MER (zie ook grief 1c).	Deze vraag is door de Provincie Zuid-Holland in nauw overleg met Dunea opgepakt door een aanvullend geohydrologisch onderzoek te laten uitvoeren met behulp van een door Dunea gevalideerd grondwatermodel van het beheergebied Solleveld. In dit onderzoek wordt het effect van de Zandmotor op de geohydrologie in het achterliggende duingebied onderzocht in ruimte en tijd. De resultaten van dit onderzoek wijzen uit dat grondwaterstijging als gevolg van de zandmotor slechts enkele decimeters bedraagt.
27.1b Participant is van mening dat uitspraken over potentieel mitigerende maatregelen (blz. 182-183 Projectnota I MER) zoals het plaatsen van een drain of aanleggen van een "duinmeer" kunnen niet gedaan worden zonder dat er: - hydrologische modelberekeningen zijn uitgevoerd; - voldoende inzicht is in het grondwatersysteem; - voldoende inzicht is in onze bedrijfsvoering.	Zie ook het antwoord op zienswijze 27.1.a Mede gezien de onzekerheid van deze problematiek is inmiddels besloten om bij het ontwerp van de Zandmotor integraal een duinmeer op te nemen dat de eventuele tijdelijke grondwaterspiegelstijging deels mitigeert. De uitvoering van dit duinmeer zal op zodanige wijze geschieden dat deze op eenvoudige wijze kan worden omgevormd naar een drainerende lagune die rechtstreeks afwatert op zee, indien de grondwatermonitoring na realisatie van de Zandmotor uitwijst dat de grondwaterspiegel sterker stijgt dan gewenst. Deze inrichtingsmaatregel is meegenomen in het geohydrologisch onderzoek waaruit blijkt dat geen aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn om grondwaterstandstoename verder te beperken.

<p>27.1c Participant is van mening dat hydrologische onvoldoende zijn onderbouwd. Participant betreurt het dat er niet in een eerder stadium van zijn expertise als duinecologen en hydrologen gebruik is gemaakt. Participant stelt voor om het onderzoek naar de effecten van de aanleg van de Zandmotor op de hydrologie uit te voeren, met behulp van gevalideerde modellen, waarbij er specifiek aandacht wordt besteed aan de in de tijd gefaseerde effecten. In dit nieuwe onderzoek kunnen ook de effecten op de hydrologie in combinatie met de gevolgen van de aanleg van een extra duinenrij voor Solleveld (in het kader van het project de Zwakke Schakels) worden meegenomen.</p>	<p>Zie ook het antwoord op zienswijzen 27.1a en b In het MER is de situatie na aanleg van de versterking Delflandse Kust als referentiesituatie bestempeld. Het effect van de Zandmotor op de geohydrologie komt hier bovenop. Het lange termijn effect van het aanbrengen van de extra duinenrij voor de Delflandse kust bij Solleveld is in het aanvullende onderzoek integraal meegenomen voor het bepalen van het totaal-effect van Versterking Zwakke Schakel+Zandmotor ten opzichte van de huidige situatie waarbij er specifiek aandacht is besteed aan de in de tijd gefaseerde effecten. Wat betreft de korte termijn-effecten die samenhangen met de methode van aanleg is op dit moment onderzoek gaande vanuit het Projectbureau Delflandse Kust, waarbij ook Dunea nauw is betrokken. Inmiddels zijn afspraken gemaakt over uitwisseling van informatie tussen de uitvoeringsorganisaties voor Zandmotor en Versterking Delflandse Kust.</p>
<p>27.1d Participant mist een aantal essentiële aspecten in het MER, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het effect op de grondwaterbescherming; - de grondwateroverlast in het achterland; - de verplaatsing van bestaande bodemverontreinigingen onder invloed van veranderende grondwaterstanden; - de verplaatsing van het zoet-brakgrensvlak; - de invloed van de aanleg van de Zandmotor op onze bedrijfsvoering. 	<p>Zie beantwoording zienswijzen 27.1a, b en c. De door participant aangedragen aspecten zijn allen meegenomen in de interpretatie van de uitkomsten van het geohydrologisch onderzoek.</p>
<p>27.2a Participant geeft aan dat de huidige situatie in het achtergronddocument PB Aanleg en natuurrapportage niet correct wordt weergegeven: de zanddijk van duingebied Solleveld bestaat uit zowel Witte duinen als Grijs kalkrijke duinen en de weergegeven omvorming in het kader van de waterwinning heeft reeds in 2001 al plaatsgevonden.</p>	<p>Constatering klopt, zowel in de Passende Beoordeling Aanleg Zandmotor als in de natuurrapportage is deze fout geslopen, waardoor de huidige situatie niet helemaal correct is weergegeven. Dit is gecorrigeerd voor de aanvraag van de Natuurbeschermingsvergunning. Bij de besluitvorming over de vergunningverlening wordt uitgegaan van de correcte situatie.</p>
<p>27.2b Participant mist een kwantitatieve onderbouwing van de effecten in areaal en kwaliteit op habitattypen door aanleg van de Zandmotor en stelt voor om het onderzoek met behulp van gevalideerde modellen dit alsnog te doen.</p>	<p>Dit geldt primair voor de ecohydrologische effecten. Deze worden op dit moment nog – in samenwerking met Dunea – onderzocht. Met betrekking tot de invloed van andere ecologische factoren, zoals sandspray en saltspray, zijn voor zover ons bekend geen modellen beschikbaar.</p>
<p>27.2c Participant zet vraagtekens bij de onderbouwing dat aanleg van de Zandmotor per saldo geen effect heeft op het totale oppervlak aan Witte en Grijs duinen en verzoekt dit alsnog uit te zoeken.</p>	<p>Door aanleg van de Zandmotor treedt netto geen (tijdelijk) verlies op aan areaal van Witte duinen. Van de huidige Witte duinen wordt naar verwachting 3-5 hectare omgezet in Grijs duinen. Het totale areaal aan nieuwe duinen dat zich ontwikkelt door aanleg van de Zandmotor is berekend op 35 hectare, 20 hectare ter plaatse van de Zandmotor en 15 hectare in de aangrenzende kustgedeeltes. Een deel van deze 35 hectare zal zich ontwikkelen tot Grijs duinen. Door het optreden van erosie wordt deze winst uiteindelijk weer teniet gedaan. Op middellange en lange termijn is een beperkte toename van het areaal aan Grijs duinen te verwachten. Bovenstaande geeft volgens de initiatiefnemer een voldoende in de tijd gefaseerd beeld van de effecten. (MER, deelrapport 3: natuurrapportage, blz. 155 e.v.)</p>

<p>27.2d Participant is van mening dat door het ontbreken van een gedetailleerde voorspelling van het effect op areaal en kwaliteit van de grijze duinen er onvoldoende inzicht is op de daadwerkelijke optredende effecten op Grijze duinen door saltspray.</p>	<p>In inspraakreactie 27.2b is aangegeven dat een verdere gedetailleerde voorspelling (kwantificering) niet mogelijk is. In de deels aangepaste passende beoordeling is nadrukkelijk stil gestaan bij de effecten van de afname van saltspray op Grijze duinen. De afname leidt tot een relatieve toename van het oppervlak duinstruwelen in de zone Grijze duinen kalkrijk. Hier is namelijk de afname van saltspray het grootst. Voor de meer landinwaarts gelegen Grijze duinen kalkarm wordt geen versnelde struweelontwikkeling verwacht omdat de afname van saltspray hier relatief minder sterk zal zijn, struweelontwikkeling op kalkarme bodems van nature veel trager verloopt en het gebied waar dit habitatype voorkomt voldoende intensief wordt beheerd. Bovenstaande geeft volgens initiatiefnemer voldoende inzicht in de daadwerkelijk optredende effecten op Grijze duinen door saltspray.</p>
<p>27.2e Participant geeft aan dat door plaatselijke toename van zandspray het risico bestaat dat Kalkarme grijze duinen worden omgevormde tot kalkrijke duinen, waardoor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen niet bereikt kunnen worden.</p>	<p>In het MER en de bijbehorende achtergrondrapportages is gekeken naar effecten van veranderingen in overstuiving en zandinwaai (zandspray). Hierbij is niet nadrukkelijk stilgestaan bij het risico dat kalkarme Grijze duinen worden omgezet in kalkrijke Grijze duinen. Alleen de huidige buitenduinen zullen naar verwachting enige invloed ondervinden van extra inwaai van (kalkrijk) zand. In deze zone komen op dit moment kalkrijke bodems met de bijbehorende vegetaties/habitatypen voor. Kalkarme bodems/habitats liggen op dit moment – na afronding van de kustversterking - op 300m tot 400m van de buitenteen van de zee. Door de relatief grote afstand tot de zandmotor en de aanwezigheid van een goedbegroeide drievoudige zeeoever zal zand vanaf de Zandmotor niet in ecologische relevante hoeveelheden doorstuiven en de kalkarme zone in het middenduin bereiken. Naast invang door de plantengroeivegetatie zal stuivend zand vooral terechtkomen in de luwe zones achter de drie achter elkaar gelegen duinregels in het buitenduin.</p>
<p>27.2f Participant is van mening dat de mitigerende maatregelen voor habitattypen onvoldoende zijn onderbouwd.</p>	<p>Zie zienswijzen 27.2d en 27.2g voor onderbouwing van de effecten.</p>
<p>27.2g Participant is van mening dat effecten op kwaliteit grijze duinen door vernatting onvoldoende zijn onderbouwd.</p>	<p>Zoals blijkt uit 27.1c worden in nauw overleg met de participant de effecten van de Zandmotor op de grondwaterstand onderzocht, inclusief mogelijke mitigerende maatregelen om de grondwaterstand binnen de huidige bandbreedte te houden. Hierdoor zijn eventuele effecten op de Grijze duinen door vernatting niet te verwachten. Uiteraard wordt het succes van de mitigerende maatregelen gemonitord.</p>
<p>27.2h Participant geeft aan dat een door de tijd gefaseerd beeld en onderbouwing van het eroderen van de Zandmotor en effecten hierdoor op bestaande habitattypen en overige fauna ontbreekt.</p>	<p>De voorspellingen omtrent de morfologische ontwikkelingen als duinaangroei en erosie zijn omgeven door een zekere bandbreedte, het eroderen van de Zandmotor valt hierdoor niet exact per jaar te voorspellen. Duidelijk is dat na circa 20 jaar een groot gedeelte van de Zandmotor niet meer aanwezig is. De erosie verloopt echter geleidelijk, waardoor populaties als zandhagedissen en kustbroedvogels voldoende tijd hebben om te reageren op de nieuwe situatie.</p>
<p>27.3a/b Participant vindt de recreatiedruk onvoldoende onderzocht en is hierdoor bezorgd en geïnteresseerd in de recreatiedruk en recreatievormen op strandlagen, bestaande wandel- en fietspaden en de voor de fauna</p>	<p>De verwachte invloed op recreatie en mogelijke toename aan recreatiedruk is onderzocht op basis van beschikbare gegevens en expert judgment van de betrokken gemeenten. Er zijn geen vergelijkbare projecten op basis waar van de toename aan</p>

<p>noodzakelijke rust in en rond het duin en verzoekt hier alsnog naar te kijken. Participant vindt de onderbouwing voor de uitspraken dat de Zandmotor een extensief recreatief karakter krijgt niet voldoende onderbouwd en verwacht op basis van: a) de communicatie van de provincie, b) de verwachte toename van het strandbezoek en gebruik voor de randstad als geheel, c) andere regionale trends omtrent recreatie en d) het feit dat recreatie een van de belangrijkste drijfveren is om voor Haak Noord te kiezen als voorkeursalternatief een aantrekkelijke werking van de Zandmotor.</p>	<p>recreatiedruk kan worden bepaald. Daarom is gekozen voor een bandbreedte in de voorspellingen voor recreatie. Hierbij is rekening gehouden met de regionale verwachtingen en trends. Bij de effectbeoordeling voor natuur is uitgegaan van het optimistische recreatiescenario. Het verwachte recreatieve gebruik van de Zandmotor zal een extensief karakter hebben. De ontsluiting en toegankelijkheid van uit het achterland worden niet vergroot. Er komen geen mogelijkheden om vanuit de Zandmotor het achterliggende duingebied in te gaan. De huidige verbodsbepalingen blijven gehandhaafd. Om bovenstaande redenen wordt geen substantiële toename van het aantal recreanten en daarmee gepaard gaande verstoring in het achterland verwacht. De Zandmotor zal hoogstens leiden tot een beperkte toename van het aantal fietsers op zowel het bestaande duinfietspad als het Schelppad. Omdat dit bestaande voorzieningen zijn, blijft het ruimtebeslag door padverharding en parkeerplaatsen gelijk en ontstaan er geen nieuwe verstoringsbronnen. De extra verstoringsinvloed door toenemend gebruik van deze paden is niet substantieel omdat de toename beperkt is en de aard van het gebruik niet verandert.</p>
<p>27.3c Van de indicatieve maatregelen voor realisatie van een educatief centrum en een uitkijktoren gaat een aantrekkelijke werking uit met een toename in recreatiedruk in en rond het bestaand duin. Hier is in de effectbeschrijving, net als voor strandporten als zeilen, geen aandacht aan gegeven en participant is van mening dat dit alsnog gedaan moet worden.</p>	<p>De project pilot Zandmotor voorziet in het aanleggen van de Zandmotor zonder voorzieningen zoals bijvoorbeeld een educatief centrum en een uitkijktoren. In het MER is inderdaad een doorkijk gemaakt naar de mogelijkheden, die de Zandmotor in dat opzicht biedt. De Natuurbeschermingswet vergunning is aangevraagd op basis van een Zandmotor zonder voorzieningen en dit is ook de basis van het project. Indien in een later stadium wordt besloten om extra voorzieningen op de Zandmotor te realiseren, dan wel om bepaalde strandporten mogelijk te maken, dan garandeert de initiatiefnemer dat deze zorgvuldig worden beoordeeld in het kader van de Natuurbeschermingswet.</p>
<p>27.4a Participant stelt dat de keuze voor Haak-Noord als voorkeursalternatief niet transparant is, aangezien Haak Noord minder scoort dan variant Haak-Zuid bij de beoordeling op hoofdlijnen.</p>	<p>Het verschil in score op de criteria tussen Haak-Noord en Haak-Zuid is minimaal. Beide alternatieven bieden goede kansen voor het realiseren van alle doelstellingen (veiligheid, natuur, recreatie, kennisontwikkeling). Wat doorslaggevend is geweest voor de keuze van Haak-Noord, is het feit dat Haak-Zuid niet voldoet aan de randvoorwaarde dat het karakter van de badplaats Ter Heijde niet mag worden aangetast en een belemmering vormt voor het gemaal J.J.J.M. van den Burg.</p>
<p>27.4b/c Participant stelt dat door het ontbreken van onderzoek naar bepaalde effecten geen gebalanceerde afweging tussen de varianten is gemaakt, waardoor de keuzebepaling voor het voorkeursalternatief opnieuw moet worden gemaakt.</p>	<p>Bij de keuze voor het voorkeursalternatief is een gebalanceerde afweging gemaakt tussen doelen en randvoorwaarden. Momenteel wordt in nauw overleg met Dunea een aanvullend geohydrologisch onderzoek uitgevoerd met behulp van een door Dunea gevalideerd grondwatermodel van het beheergebied Solleveld. In dit onderzoek wordt het effect van de Zandmotor op de geohydrologie in het achterliggende duingebied onderzocht in ruimte en tijd. De verwachting is niet dat uit dit onderzoek substantieel andere effecten voortkomen, die niet door het nemen van mitigerende maatregelen zijn te ondervangen. De door de participant genoemde effecten op natuurwaarden zijn in het kader van de Natuurbeschermingswetvergunning reeds nauwkeuriger onderzocht en hebben niet geleid tot effecten, die niet leiden tot een andere scoring (zie ook beantwoording zienswijzen 27.2 en 3). Daarom zal de keuzebepaling voor het voorkeursalternatief niet</p>

	opnieuw worden gedaan.
27.5 Participant vraagt of art. 3.5.3 Awb (Coördinatie van besluitvorming en rechtsbescherming) van toepassing is verklaard.	De Bevoegde Gezagen hebben in gezamenlijk overleg besloten art. 3.5.3 Awb niet toe te passen.
Volgnummer: 28	<p>Afzender: Delissen Martens Advocaten de heer, mevrouw M.J.E.L. Delissen Postbus 18598 2502 EN 'S-GRAVENHAGE</p> <p>Namens : de heer, mevrouw Strandpaviljoen Bij Ons, Molenslag Monster de heer, mevrouw Strandpaviljoen Bondi Beach, Molenslag Monster</p>
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
<p>1 Participant is van mening dat de Zandmotor al met al (mogelijk) een zinvolle exercitie is, maar geeft aan dat in de MER een groot aantal negatieve effecten wordt beschreven die betrekking hebben strandpaviljoens Bij Ons en Bondi Beach.</p> <p>Gezien het voorgenomen project zal de huidige exploitatie nimmer meer op eenzelfde niveau kunnen worden uitgevoerd. De enige zekerheid die de strandpaviljoens hebben, is het feit dat het rendabel exploiteren van de strandpaviljoens vóór, tijdens en na realisatie van het pilotproject, niet meer mogelijk is.</p> <p>Primair stellen participanten zich dan ook op het standpunt dat de Zandmotor er niet moet komen. Subsidiair zijn participanten van mening dat - mocht de Zandmotor er wel komen -dat zij hun strandpaviljoens niet meer rendabel kunnen exploiteren en dat dit tot gevolg heeft dat zij hun broodwinning geheel teniet zien gaan. Zij zullen de meest gerede partij voor de als dan te lijden schade aansprakelijk houden en alle directe-en gevolgschade bij deze partij in rekening brengen.</p>	<p>Vanuit de Provincie is een informerende brief gestuurd waarin wordt aangegeven dat voor enig nadeel als gevolg van de Zandmotor de Nadeelcompensatieregeling van Rijkswaterstaat zal gelden. De keuze voor het voorkeuralternatief is ondermeer gebaseerd op zo min mogelijk nadelig effect voor bestaande strandrecreatie en strandpaviljoens.</p> <p>Los hiervan geldt dat ook in de referentiaalalternatieven sprake is van kustaangroei (autonome ontwikkeling) en dat de afstand van de strandpaviljoens tot de zee in elke toekomstige situatie groter wordt dan die nu is.</p>
Volgnummer: 29	<p>Afzender: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed Drs. A.D.C. Otte-Klomp Postbus 1600 3800 BP AMERSFOORT</p>
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
<p>Samenvattend verzoek ik u het MER voor wat het aspect cultuurhistorie verder aan te laten vullen, en wel op de volgende punten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voor het zandwingebied dienen de archeologische waarden en verwachtingswaarden en het prehistorische landschap in beeld te worden gebracht door middel van bekende archeologische en geologische data. - Er dient akoestisch onderzoek te worden uitgevoerd in het zandwingebied naar de 	<p>Het bevoegd gezag erkent dat het prehistorisch landschap in beeld moet worden gebracht door middel van bekende archeologische en geologische data om een betere archeologische verwachtingswaarde te verkrijgen van zandwingebieden. Over de manier waarop en de mate waarin dat moet gebeuren vindt momenteel overleg plaats tussen het bevoegd gezag en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Dit zal er toe leiden dat bij ontgronding-vergunningen aandacht besteed zal worden aan</p>

<p>aanwezigheid van scheepswrakken. - Voorts dient de effectenbeschrijving hierop te worden aangepast, inclusief een beschrijving van passende mitigerende maatregelen.</p> <p>Voorts acht ik het noodzakelijk dat aan de ontgrondingvergunningen voorschriften ten aanzien van archeologisch onderzoek worden opgenomen. Over aard hiervan zal mijn dienst de vergunningverlener verder adviseren.</p>	<p>onderzoek naar het prehistorisch landschap.</p> <p>Voorafgaand aan de zandwinning zal een akoestisch onderzoek gedaan worden naar de aanwezigheid van scheepswrakken. Voor het deel van de zandwin- gebieden waar al eerder ontgroning heeft plaats- gehad, is dit al gedaan.</p> <p>In de vergunning voor de ontgroningen wordt aan- gegeven hoe bij de uitvoering omgegaan moet worden met cultuurhistorie (archeologie) en zullen deze voorschriften gemotiveerd worden.</p>
<p>Volgnummer: 30</p>	<p>Afzender: Stichting Duinbehoud Dhr. J. Duindam Breestraat 89a 2311 CK Leiden</p> <p>Mede namens : Stichting Westlandse Natuur en Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging</p>
<p>Kernpunt(en) van de zienswijze:</p>	<p>Reactie van Bevoegd Gezag:</p>
<p>1 Participant is van mening dat vooral de recreatiebelangen doorslaggevend zijn geweest voor het bepaalde VKA en verzoekt om concreet aan te geven wat de verwachting en de ambitie is ten aanzien van de (toename van) recreatie en de gevolgen hierop op de achtergronddocumenten (passende beoordeling). Met name ten aanzien van de verwachte recreatieve ontwikkeling en het inrichten van het gebied hierop.</p>	<p>Bij de keuze voor Haak-Noord in plaats van Haak- Zuid zijn niet zoals de participant stelt de kansen voor een grote toename aan recreatie van doorslag- gevend belang geweest -beide alternatieven bieden gelijke kansen voor nieuwe recreatie-, maar het zo optimaal mogelijk invullen van alle doelen (veilig- heid, natuur, recreatie en kennisontwikkeling) binnen de gestelde randvoorwaarden. Eén van deze rand- voorwaarden is het zo min mogelijk beïnvloeden van het bestaande karakter van de badplaatsen Ter Heijde en Kijkduin en vrije lozing van gemaal J.J.J.M. van den Burg. Een pilot zoals de Zandmotor vraagt om ruimte. Deze ruimte is er bij het alternatief Haak- Noord. Op deze grond is de keuze voor de basis van het VKA gevallen op alternatief Haak-Noord. Voor wat betreft de verwachting en ambitie ten aanzien van recreatie zie beantwoording zienswijzen 27.3a en b.</p>
<p>2 Participant verzoekt elke ontwikkeling van de recreatie goed te monitoren.</p>	<p>In het monitoringsplan voor de Zandmotor wordt nadrukkelijk aandacht gegeven aan het monitoren van de recreatie op en rondom de Zandmotor. De recreatiedruk wordt onder meer gemeten aan de hand van het aantal recreanten, aantal handhavings- acties door de beheerder en aantal geparkeerde auto's. De exacte parameters worden in nauw overleg met de beheerders van de Zandmotor en omliggende gebieden (oa. Dunea) vastgesteld.</p>
<p>3 Participant is van mening dat het gebruik van recreatieve zonering zonder prikkeldraad een goede ontwikkeling van embryonale en nieuwe witte duinen in de weg staat, waardoor de instandhoudingsdoelstellingen van Solleveld en Kapittelduinen niet gehaald worden.</p>	<p>De initiatiefnemer erkent dat te intensief gebruik een goede ontwikkeling van embryonale en nieuwe Witte duinen kan belemmeren. De huidige zeereep zal ook na aanleg van de Zandmotor niet toegankelijk zijn. De grens van het Natura 2000 gebied Solleveld en Kapittelduinen zal meegroeien met de duinvoet, zoals dit ook nu het geval is. Aangezien er netto geen afname wordt verwacht in duinen wordt het behalen van de instandhoudingsdoelen van Solleveld en Kapittelduinen niet belemmerd. Op de Zandmotor zelf wordt middels een dynamische zonering de belangen van recreatie, natuur en kennisontwikkeling gewaarborgd. Het uitgangspunt blijft hierbij dat in eerste instantie bebording wordt geplaatst. Zie ook het antwoord bij zienswijze 30.5.</p>

<p>4 Voor participant is het onduidelijk welke middelen het ZHL krijgt voor het realiseren van dynamische zonering en de handhaving hiervan.</p>	<p>De initiatiefnemer is er verantwoordelijk voor dat de toekomstig beheerder van de Zandmotor over voldoende middelen beschikt om het beheer van de Zandmotor dusdanig uit te voeren dat de doelstellingen van het project zo goed mogelijk worden behaald. Dit betekent ook dat deze middelen toereikend dienen te zijn voor het realiseren van de dynamische zonering en de handhaving hiervan wanneer nodig.</p> <p>Nadere afspraken hierover in termen van taken en budget worden vastgelegd in een beheerplan dat wordt afgesloten tussen de initiatiefnemer en de toekomstige beheerder. Voor de financiering hiervan komt een beheerbudget beschikbaar.</p> <p>De initiële gebruikszonering wordt door alle partijen vastgelegd in het inrichtingsplan. Daarna bepalen zij gezamenlijk aanpassingen in de zonering, als dit aan de orde is.</p>
<p>5 Op grond van de gegeven informatie en beelden concludeert de participant dat de robuuste ontwikkeling van witte duinen niet gegarandeerd is en garanties ontbreken dat er ingegrepen wordt om de instandhoudingsdoelstellingen te behalen.</p>	<p>Door aanleg van de Zandmotor resteert na 20 jaar naar verwachting 35 hectare aan nieuwe duinen, 20 Ha ter hoogte van Zandmotor en 15 Ha in de aangrenzende kustgedeeltes. Het grootste gedeelte hiervan zal bestaan uit Witte duinen. Netto verlies van Witte duinen is uitgesloten aangezien winst en verlies nauw met elkaar samenhangen: de afname van het huidige areaal aan Witte duinen (circa 3-5 hectare verandert in Grijze duinen) is een direct gevolg van de ontwikkeling van nieuwe Witte duinen zeewaarts hiervan. Gezien het extensieve karakter van de recreatie op de Zandmotor en het inzetten van dynamische zonering wordt een robuuste ontwikkeling van nieuwe Witte duinen gegarandeerd. Het deel van de Zandmotor dat onderdeel wordt van de duinvoet leidt tot het meegroeien van de begrenzing van N2000-gebied Solleveld en Kapittelduinen en draagt derhalve bij aan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor N2000-gebied Solleveld en Kapittelduinen.</p>
<p>6 Participant verzoekt om duinen die ontwikkelen buiten de duinvoet van het aangrenzende N2000 gebied ook onderdeel worden van dit N2000 gebied.</p>	<p>In het beheer van de Zandmotor wordt rekening gehouden met de doelen voor natuur. Zoals beantwoord onder zienswijze 30.3 groeit de begrenzing van N2000 gebied mee met de duinvoet. De duinen op de Zandmotor die niet tot de duinvoet gerekend worden, vormen geen onderdeel van het N2000 gebied en zullen door de meer zeewaarts gelegen locatie binnen 20 jaar weer eroderen. Dergelijke duinen leveren, in vergelijking met de duinen tegen de duinvoet, geen bijdrage aan de duurzame staat van instandhouding, waardoor er voor de initiatiefnemer geen redenen zijn om deze duinen onderdeel te laten vormen van het N2000-gebied.</p>
<p>7 Participant geeft aan dat de mitigerende maatregel om verruiging van Grijze duinen tegen te gaan d.m.v. grazers onvoldoende is uitgewerkt waardoor onduidelijk is of het gewenste effect wordt bereikt.</p>	<p>In het kader van de Nb-wet vergunning is de passende beoordeling voor aanleg van de Zandmotor op onderdelen aangepast, waarbij de mitigerende maatregel om verruiging van Grijze duinen tegen te gaan concreter is weergegeven. Het huidige begrazingsgebied in Solleveld wordt indien nodig geintensifieerd en het begrazingsgebied wordt uitgebreid tot en met de derde, meest landwaartse zeereep. Deze maatregelen worden vastgelegd in het (ontwerp) beheerplan N2000. Hiermee is ons inziens de mitigerende maatregel concreet uitgewerkt.</p>
<p>8 Participant is van mening dat door stijging van de grondwaterspiegel maatregelen genomen moeten worden, waarbij in het duin gegraven moet worden. Deze effecten zijn niet</p>	<p>De kans bestaat dat door de aanleg van de Zandmotor de grondwaterstand stijgt, ondanks de drainerende werking van het duinmeer en de lagune. Momenteel wordt hier in samenwerking met Dunea</p>

meegenomen in de beschrijving.	modelmatig onderzoek naar verricht. Bij de effect-beschrijving is er van uit gegaan dat dergelijke mitigerende ingrepen buiten N2000-gebied Solleveld en Kapittelduinen kunnen plaatsvinden, waardoor er niet gegraven hoeft te worden in het huidige duin (zie ook beantwoording zienswijzen 27.1a t/m d).
9 Participant geeft aan dat de verdere afstand van zee niet alleen gevolgen heeft voor de witte en grijze Duinen. Dit heeft ook effect op de door de wind gevormde eiken in het open (Geest)duin. Het verdwijnen van deze vormen is te zien als aantasting van het voor Solleveld belangrijke natuurschoon.	Door de wind gevormde eiken behoren niet tot de landschappelijke kenmerken die op grond van de aanwijzing van Solleveld als beschermd natuurmonument en de bijbehorende toelichting tot de instandhoudingsdoelstellingen dienen te worden gerekend. Overigens is de afname van saltspray en zandspray op deze afstand van de zee relatief gering. Een substantiële invloed op de vorm van de betreffende eiken is niet waarschijnlijk.
10 Participant mist de benodigde zorgvuldigheid bij de uitwerking van de variantenkeuze en de mitigerende maatregelen ten aanzien van de prioritaire habitat Grijs duin (kalkrijk en kalkarm).	Eventuele nadelige gevolgen ten aanzien van het huidige prioritaire habitat Grijs duin door vernatting en veranderingen in saltspray en zandspray worden door het nemen van beheermaatregelen gemitigeerd. De initiatiefnemer is van mening, dat hierdoor zorgvuldig wordt omgegaan met het prioritaire habitat Grijs duin. Zie ook de beantwoording bij zienswijzen 27.2d en 27.2e.
11 Participant is van mening dat garanties ontbreken dat slag Schelpenpad niet intensiever gebruikt gaat worden door motorvoertuigen of recreanten	Slag Schelpenpad zal niet worden opengesteld voor motorvoertuigen als onderdeel van het project Pilot Zandmotor noch zal er extra parkeergelegenheid worden gecreëerd, die leidt tot een intensiever gebruik van Slag Schelpenpad. Er komen tevens geen mogelijkheden om vanuit de Zandmotor het achterliggende duingebied in te gaan. De huidige verbodsbepalingen blijven gehandhaafd. De Zandmotor zal hoogstens leiden tot een beperkte toename van het aantal fietsers op zowel het bestaande duinfietspad als het Schelpenpad. Omdat dit bestaande voorzieningen zijn, blijft het ruimtebeslag door padverharding en parkeerplaatsen gelijk en ontstaan er geen nieuwe verstoringbronnen. De extra verstoringinvloed door toenemend gebruik van deze paden is niet substantieel, aangezien de toename beperkt is en de aard van het gebruik niet verandert. Met dit uitgangspunt is de recreatiedruk en effectbeoordeling in het MER bepaald en op deze gronden wordt ook de Natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd. De initiatiefnemer garandeert dat indien dergelijke maatregelen in een later stadium wel aan de orde zijn, deze zorgvuldig zullen worden beoordeeld in het kader van de Natuurbeschermingswet.
12 Op grond van het rapport is volgens participant niet uit te sluiten dat de varianten Haak-Zuid of Onderwatersuppletie beter scoren in de totale afweging.	In de totale afweging scoren de varianten Haak-Zuid en Onderwatersuppletie slechter op het behalen van doelen en randvoorwaarden dan Haak-Noord. Hierbij is gezocht naar een alternatief dat alle doelen (veiligheid, natuur, recreatie en kennisontwikkeling) zo goed mogelijk dient. Het alternatief Onderwatersuppletie is minder interessant voor natuur en recreatie en heeft ook de minste duinaangroei van de drie alternatieven Haak-Zuid, Haak-Noord en Onderwatersuppletie. Haak-Zuid en Haak-Noord scoren zeer gelijkwaardig op het behalen van de doelen, maar Haak-Zuid scoort slechter op de randvoorwaarde geen effecten op de badplaats Ter Heijde en lozing gemaal. Een pilot zoals de Zandmotor vraagt om ruimte. Deze ruimte is er bij het alternatief Haak-Noord. Op deze grond is de keuze voor de basis van het VKA gevallen op alternatief Haak-Noord.

13 Tijdens de inspraakavond op 11 maart is aangegeven dat in de modellen voor onderwatersuppletie het vastleggen van zand door planten niet is mee genomen waardoor volgens participant er meer duinaangroei plaatsvindt.	Het klopt dat het vastleggen van zand door planten niet is meegenomen in de modellen. Dit geldt echter voor alle alternatieven en niet alleen voor het alternatief Onderwatersuppletie. Dit gegeven is niet van invloed op de uiteindelijke besluitvorming.
14 De geschetste problemen van Haak-Zuid (afvoer Delfland en de situatie van de strandtenten bij Ter Heijde) verdienen volgens participant meer verdieping.	De belangrijkste problemen bij Haak-Zuid zijn de verplaatsing van het gemaal en de effecten op de badplaats Ter Heijde. De kosten voor het plaatsen van het gemaal zijn aanzienlijk: orde 6 miljoen Euro (excl.BTW). Bovendien is het gemaal zeer recent in het kader van de kustversterking verplaatst. Na enkele jaren zal het bestaande strand voor Ter Heijde veel breder worden dan ideaal is voor bestaande recreatie. Al hoewel de optimistische schatting is dat er netto een beperkte toename aan recreanten is bij Haak-Zuid, zal het karakter van Ter Heijde als familiebadplaats drastisch negatief worden beïnvloed. Ook bij Haak-Noord zal voor een deel van de kust een zeer breed strand ontstaan, maar dit op een locatie, die minder in gebruik is. Bij de keuze voor Haak-Noord in plaats van Haak-Zuid zijn niet zoals de participant stelt de kansen voor een grote toename aan recreatie van doorslaggevend belang geweest - beide alternatieven bieden gelijke kansen voor nieuwe recreatie -, maar het zo optimaal mogelijk invullen van alle doelen (veiligheid, natuur, recreatie en kennisontwikkeling) binnen de gestelde randvoorwaarden. Eén van deze randvoorwaarden is het zo min mogelijk beïnvloeden van het bestaande karakter van de badplaatsen Ter Heijde en Kijkduin. Een pilot zoals de Zandmotor vraagt om ruimte. Deze ruimte is er bij het alternatief Haak-Noord. Op deze grond is de basiskeuze voor het VKA gevallen op alternatief Haak-Noord.
15 Tijdens de inspraakavond op 11 maart is nadrukkelijk de mogelijkheid besproken van een variant tussen haak-zuid en Haak-Noord. Deze variant verdient volgens participant nadere uitwerking.	Er is gekeken naar mogelijkheden om de Zandmotor iets zuidelijker aan te leggen (zie beantwoording zienswijze 1.2). Van een nieuwe tussenvariant is echter geen sprake.
Volgnummer: 31	Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie Mede namens : Vertrouwelijk
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 Participant vindt de aanleg van de Zandmotor voor Haagse kust disproportioneel. De Haagse kust is niet kwetsbaar, de duinenrij is hoog en breed genoeg en de zandmassa groeit hier al door aanleg Maasvlakte.	Zie de beantwoording bij 2.1.
2 De aanleg van de Zandmotor leidt volgens participant tot ongewenste neveneffecten zoals overbelasting verkeer/infrastructuur.	De Zandmotor is niet bedoeld als trekker voor een massapubliek. Er worden geen nieuwe parkeerplaatsen of strandovergangen aangelegd.

Volgnummer: 32		Afzender: Watersportvereniging 's-Gravenzande de heer J. van Rij Orgelpad 16 3208 DK SPIJKENISSE	
Kernpunt(en) van de zienswijze:		Reactie van Bevoegd Gezag:	
1 Participant geeft aan dat uitoefening van watersportrecreatie bij Ter Heijde wordt belemmerd door eroderen en vorming van zandbanken als gevolg van de Zandmotor.		Op basis van de modelberekeningen worden bij Ter Heijde en zuidelijk daarvan geen ontwikkelingen verwacht die belemmerend zullen zijn voor de watersportrecreatie. Met de Watersportvereniging 's-Gravenzande zal contact worden opgenomen om hun zorgpunten te bespreken.	
2 Participant geeft aan dat afvaarten van watersportverenigingen door aanwas banken belemmerd of onmogelijk worden.		Zie punt 1	
3 Participant is van mening dat ongecontroleerde bankvorming bestaande strandrecreatie in gevaar brengt. Dit is niet op te lossen met extra menskracht reddingsbrigade.		Zie punt 1	
4 Participant vreest dat beheer door stichting Zuid-Hollands Landschap (verbodsbepalingen Natura 2000-gebied, dynamisch zoneringsstelsel) zal uitmonden in beperking van extra recreatieruimte (zoals ook bij natuurcompensatie 2e Maasvlakte).		De Zandmotor wordt aangelegd om, naast kustveiligheid, ruimte te bieden voor zowel natuur als recreatie. Door ontwikkeling van natuurwaarden (bv. embryonale duinen) kan een deel van de Zandmotor (tijdelijk) worden afgesloten d.m.v. een zoneringsstelsel. Ondanks deze mogelijke beperkingen wordt het doel om extra ruimte voor recreatie te bieden naar verwachting ruimschoots gehaald.	
Volgnummer: 33		Afzender: Haagse Kust Zeil Vereniging mevrouw A. Hillen Jacob Gillesstraat 3 2582 XW 'S-GRAVENHAGE	
Kernpunt(en) van de zienswijze:		Reactie van Bevoegd Gezag:	
1 Participant vreest dat een waddenachtige situatie ontstaat door slib en lagune waardoor karakter strand vanaf Zandmotor tot Scheveningen wordt aangetast.		Zie antwoord op zienswijze 1.2.	
2 De locatie van de Zandmotor maakt volgens participant beoefening van brandingwatersport onmogelijk.		Door de dynamiek van de Zandmotor is moeilijk in te schatten wat de effecten zullen zijn op het golfklimaat. Omdat de Zandmotor verandert in de loop van de jaren zal ook het golfklimaat veranderen. Bezien zal worden of in de detaillering van het ontwerp de surfomstandigheden geoptimaliseerd kunnen worden. Met de Haagse Kust Zeil Vereniging zal contact worden opgenomen om hun zorgpunten te bespreken.	
3 De accommodatie van de watersportvereniging moet mogelijk verplaatst worden i.v.m. te grote afstand naar zee door de locatie van de Zandmotor. Participant vraagt aandacht voor		In de autonome ontwikkeling van dit deel van de kust is voorzien in strand- en duinaangroei. Ook zonder aanleg van de Zandmotor zal de afstand tot zee over een groot deel van de Delflandse kust	

financiële en logistieke gevolgen.	toenemen.
4 Participant stelt voor de Zandmotor 1 km zuidelijker aan te leggen (voet Zandmotor verplaatsen van Schelpenpad naar Molenslag) om ongewenste effecten te voorkomen.	Verskillende participanten vragen om een (beperkte) verplaatsing van de Zandmotor zuidwaarts, zie beantwoording 1.2.
<p>Volnummer: 34</p> <p>Afzender: Surfrider Foundation Europe Chapter Holland de heer T.T. den Oudendammer Jurriaan Kokstraat 104 2586 SL 'S-GRAVENHAGE</p> <p>Namens : Projectteam Surfbelangen</p>	
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 De Zandmotor biedt volgens participant in potentie goede mogelijkheden voor golfsurfen, mits hier bij aanleg rekening mee wordt gehouden.	Met de Surfrider Foundation Europe zal contact worden opgenomen om de wensen en mogelijkheden af te stemmen.
2 Participant wijst op veranderende omstandigheden op omliggende surflocaties en bedreiging surfgebied Zuiderstrand Scheveningen agv sedimentatie langs de kust.	Zie hierboven.
3 Het optreden van 'Golfschaduw' (doorkomen van minder golven doordat Zandmotor deining tegenhoudt) heeft recreatieve en economische gevolgen voor surfscholen en -verenigingen in directe omgeving Zandmotor.	Door de dynamiek van de Zandmotor is moeilijk in te schatten wat de effecten zullen zijn op het golfklimaat. Omdat de Zandmotor verandert in de loop van de jaren zal ook het golfklimaat veranderen. Zie punt 1 hierboven.
4 Participant verzoekt om samenwerking met projectteam Surfbelangen (evenals bij aanpak zwakke schakel Scheveningen) om te voorkomen dat surfcondities langs de Zuid-Hollandse kust verloren gaan.	Zie punt 1 hierboven.
<p>Volnummer: 35</p> <p>Afzender: Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging de heer, mevrouw K. Fokkens Mauvestraat 24 2596 XR 'S-GRAVENHAGE</p>	
Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 Participant steunt het commentaar van Stichting Duinbehoud.	Zie beantwoording zienswijze_30
<p>Volnummer: 36</p> <p>Afzender: Vertrouwelijk naam en adres bekend bij het Centrum Publieksparticipatie</p>	

Kernpunt(en) van de zienswijze:	Reactie van Bevoegd Gezag:
1 Aanleg van de Zandmotor leidt tot een versterkte kolkbeweging van zeewater aan de noordzijde (door getijdeverloop en een sterke zeestroming).	Zie beantwoording zienswijze 26.5.
2 Aanleg kustversterking in glooiende lijn ipv Zandmotor. Versterkte kolk aan noordzijde zal leiden tot uitslijting zeeoever aan noordzijde en aangebrachte kustversterking teniet doen (evenals bij Noorder-havenhoofd Hoek van Holland, met aanleg Noorderhoek en zwakke schakels noordwaarts als gevolg).	Zie beantwoording zienswijze 36.1.
3 Versterkte kolk aan noordzijde Zandmotor levert volgens participant gevaar op voor zwemmers (zoals bij Stredammen/Muien).	Zie beantwoording zienswijze 5.5.
4 Participant wijst op hoge kosten (60.000.000,-) in tijden van bezuinigingen en veiligheid kust en zwemmers is meer waard dan een experiment!	De Zandmotor is een pilot project om te onderzoeken hoe we de kust nog beter veilig kunnen houden op zo`n manier dat het ook extra ruimte oplevert voor natuur en recreatie. Daaraan is in dit deel van de Randstad grote behoefte. Juist in tijden dat het economisch slechter gaat is het heel belangrijk om aan innovatie te blijven werken.